

Robert Louis Stevenson

DE
ZONDERLINGE
GESCHIEDENIS
VAN
DR. JEKYLL
EN MR. HYDE

Voorwoord

Wanneer Robert Louis Stevenson in 1886 *De zonderlinge zaak van dokter Jekyll en mijnheer Hyde* publiceert, ontdekt de literaire wereld achter deze op het eerste gezicht fantastische korte roman een duizelingwekkende reflectie op de menselijke natuur. In een tijdperk dat gekenmerkt wordt door geloof in wetenschappelijke vooruitgang, Victoriaanse respectabiliteit en de opkomst van de prille psychoanalyse, tekent Stevenson voor een werk dat nog steeds verontrust door zijn helderziendheid en moderniteit.

Dit verhaal, waarvan de intrige aanvankelijk lijkt te verlopen als een bijna-politioneel onderzoek, dompelt de lezer al snel onder in de diepten van de menselijke identiteit. Jekyll, een geleerde en achterswaardig man, droomt van een totale bevrijding: de vrijheid om te handelen zonder morele dwang, zonder maatschappelijk oordeel, zonder masker. Met een gewaagd experiment probeert hij het duistere deel van zijn wezen – die primitieve, brute en amorele impuls die ieder mens in zich draagt – los te maken van zijn beschaafde sociale persoonlijkheid. Hyde wordt dan geboren, niet als een vreemd monster, maar als de veruitwendiging van alles wat Jekyll bevat, onderdrukt en vreest.

Stevenson beschrijft geen eenvoudige verdubbeling; hij verkent de intieme breuk die door elk individu loopt, die stille strijd tussen verleiding en zelfbeheersing, tussen instinct en geweten. Door de allegorie van het verborgen gelaat – die Hyde die zo “klein” en “afstotelijk” is, alsof het kwaad de ziel evenzeer verkleint als vervormt – stelt de auteur de vraag wat iedereen het liefst negeert: hoe gemakkelijk een respectabel bestaan in duisternis kan wegzinken wanneer het toegeeft aan zijn onuitsprekelijke verlangens.

Door zijn intrige te situeren in de Londense mist, waar smalle straten elegante gevels raken, versterkt Stevenson de symbolische dimensie van zijn verhaal: de stad wordt een spiegel van de menselijke ziel, gemaakt van schaduwen en licht, van verberging en schijn. De atmosfeer die de roman omhult – die stille spanning, die

diffuse onrust – draagt ertoe bij dat *Jekyll en Hyde* een van de grondteksten van de moderne fantastische literatuur is geworden.

Meer dan een eeuw na de publicatie blijft het werk opvallend actueel. Het voedt nog steeds debatten over identiteit, moraal, het dubbelleven, menselijke driften en de macht – of de grenzen – van de wetenschap. Het inspireert psychologen, filosofen en kunstenaars en doorkruist de populaire cultuur in ontelbare vormen. Als Hyde beangstigt, is dat misschien minder om de misdaden die hij pleegt dan om zijn verontrustende vertrouwdheid: iedereen herkent in zijn verschijning een deel van zichzelf dat hij liever niet onder ogen ziet.

Dit boek is dus niet slechts een klassieker van het fantastische genre of een verhaal over gedaanteverwisseling. Het is een meditatie over de broosheid van het innerlijke evenwicht, een waarschuwing voor de verleidingen van straffeloosheid, en een spiegel die de lezer wordt voorgehouden, uitgenodigd om de slapende schaduw in zichzelf te bevragen.

Door deze pagina's open te slaan, betreedt u een van de scherpzinnigste verhalen uit de Britse literatuur, een kort maar bijzonder dicht werk dat nog steeds als een ontwikkelaar fungeert. Aan de ene kant Jekyll, de man van de schone schijn; aan de andere kant Hyde, het naakte gezicht van de bevrijde verlangens. Daartussen een duizeling die Stevenson, als visionair schrijver, ons dwingt onder ogen te zien.

Biografie van Robert Louis Stevenson

Robert Louis Stevenson wordt geboren op 13 november 1850 in Edinburgh, in het hart van een Schotland dat nog sterk getekend is door Victoriaanse strengheid en de macht van presbyteriaanse tradities. Als enig kind van een familie van ingenieurs gespecialiseerd in de bouw van vuurtorens groeit hij op in een milieu waar discipline, precisie en intellectuele ambitie de voornaamste waarden zijn.

Toch onderscheidt de jonge Louis – zoals hij toen genoemd werd – zich al vroeg door een weelderige verbeeldingskracht en een voorliefde voor het bedenken van verhalen, gevoed door de vertellingen van Schotse kindermeisjes en de legenden uit de Highlands.

Vanwege zijn broze gezondheid, geteisterd door een longziekte die hem zijn hele leven zal achtervolgen, brengt Stevenson evenveel tijd door in zijn ziekbed als aan de universiteit. Zijn artsen, machteloos tegenover zijn ademhalingscrises, raden regelmatig lange verblijven aan in mildere klimaten. Dit bestaan vol gedwongen reizen smeedt langzaamaan een bijzondere

gevoeligheid in hem: het zwerven wordt een manier van leven, het elders een onuitputtelijke bron van inspiratie.

Na kort bouwkunde te hebben gestudeerd om de familietraditie te volgen en vervolgens rechten uit maatschappelijke plicht, kiest Stevenson er uiteindelijk voor zich volledig aan de literatuur te wijden. Deze beslissing isoleert hem, maakt zijn naasten ongerust en choqueert de weldenkende kringen van Edinburgh, maar bezegelt tegelijk de geboorte van een van de meest bijzondere schrijvers van zijn tijd. Zijn eerste teksten – essays en reisverhalen – onthullen een lenige, precieze en ironische pen. Al spoedig bevestigt zijn talent zich met *Reizen met een ezzel door de Cevennen* en *Schatteiland*, een avonturenroman die een wereldklassieker is geworden.

Stevenson koestert tevens een diepe fascinatie voor de schaduwzones van de menselijke psyche. Zijn geest, nieuwsgierig naar alle dubbelzinnigheden, interesseert zich voor morele spanningen, verdringing en de paradoxen die de ziel doorkruisen. In deze vruchtbare bodem ontstaat *De zonderlinge zaak van dokter Jekyll en mijnheer Hyde*, een kort maar bliksemend werk dat – zo wil de legende – geïnspireerd werd door een hevige nachtmerrie die hem op een nacht uit zijn slaap rukte. Dit verhaal markeert een keerpunt in zijn carrière: onder het vernis van een fantastische intrige verkent Stevenson de dualiteit van de mens met een precisie die de freudiaanse intuïties vooruitloopt.

In 1888, op de vlucht voor het Europese klimaat en op zoek naar genezing, vestigt Stevenson zich op de Samoa-eilanden in de Zuid-Pacific. Daar wint hij het respect van de lokale bevolking, die hem « Tusitala » noemt, de verhalenverteller. Hij zet er een omvangrijk oeuvre voort – verhalen, essays en romans – terwijl hij zich inzet voor de verdediging van de Samoanezen tegen de misbruiken van de koloniale machten.

Robert Louis Stevenson sterft voortijdig op 3 december 1894, amper vierenveertig jaar oud. Zijn dood, even plotseling als zijn leven bewogen was, onderbreekt een literair traject van zeldzame intensiteit. Toch blijft de afdruk die hij nalaat enorm: meester van het avontuur, ambachtsman van het fantastische, scherpzinnig waarnemer van de menselijke ziel – Stevenson is een van die schrijvers wiens werk de tijd doorstaat zonder aan kracht te verliezen.

Vandaag worden zijn boeken nog steeds gelezen, bewerkt en besproken over de hele wereld. Stevenson, die erin slaagde zijn zwakheden om te zetten in scheppende energie en zijn reizen in een innerlijke queeste, blijft een voorbeeld van literaire inventiviteit. Zijn stem, gesmeed tussen de wind van de Schotse kust en het licht van de Pacific, heeft niets van haar kracht ingeboet. *Jekyll en Hyde*, ongetwijfeld zijn bekendste tekst, blijft het volmaakte symbool van wat hij beter dan wie ook heeft weten te vatten: het diepe en tegenstrijdige mysterie van de mens.

Inhoudsopgave

HET VERHAAL VAN DE DEUR	9
DE ZOEKTOCHT NAAR MENEER HYDE.....	17
DOKTER JEKYLL WAS VOLKOMEN OP ZIJN GEMAK.	27
DE MOORD OP CAREW	30
HET INCIDENT MET DE BRIEF	35
OPMERKELIJK INCIDENT MET DOKTER LANYON	41
INCIDENT AAN HET RAAM.....	46
DE LAATSTE NACHT	48
HET VERHAAL VAN DOKTER LANYON	63
VOLLEDIGE VERKLARING VAN DE ZAAK DOOR HENRY JEKYLL	72

HET VERHAAL VAN DE DEUR

De advocaat meneer Utterson was een man met een ruw gelaat dat nooit door een glimlach werd verlicht; koel, karig en houterig in zijn gesprekken; achterwaarts in zijn gevoels; mager, lang, stoffig, triest en toch op de een of andere manier beminnelijk. Bij vriendschappelijke bijeenkomsten, en wanneer de wijn naar zijn smaak was, blonk er iets uitgesproken menselijks in zijn ogen; iets wat inderdaad nooit de weg vond naar zijn woorden, maar zich niet alleen uitdrukte in die zwijgzame symbolen van het gelaat na het diner, maar nog vaker en luider in de daden van zijn leven. Hij was streng voor zichzelf; hij dronk gin wanneer hij alleen was, om een smaak voor fijne wijnen te tuchtigen; en hoewel hij van het theater hield, had hij in twintig jaar geen theaterdeur meer van binnen gezien. Maar tegenover anderen koesterde hij een beproefde verdraagzaamheid; soms verwonderde hij zich, bijna met afgunst, over de hoge druk van geesten die hun misstappen vereisten; en in elk uiterste neigde hij er eerder toe te helpen dan te berispen. « Ik neig naar de ketterij van Kaïn, » zei hij eigenaardig: « ik laat mijn broeder naar de duivel gaan op zijn eigen manier. » Door dit karakter kwam het vaak voor dat hij de laatste achtenswaardige bekende en de laatste goede invloed was in het leven van mensen die ten onder gingen. En zolang zij zijn kantoor bezochten, toonde hij tegenover hen nooit de schaduw van een verandering in zijn houding.

Zonder twijfel was die prestatie gemakkelijk voor meneer Utterson; want hij was in het beste geval weinig demonstratief, en zelfs zijn vriendschappen schenen gebaseerd op een gelijke universaliteit van goedertierenheid. Het is het kenmerk van een bescheiden man zijn vriendenkring kant-en-klaar te aanvaarden uit de handen van het

toeval; en dat was de manier van de advocaat. Zijn vrienden waren die van zijn eigen bloed of die welke hij het langst kende; zijn genegenheden groeiden, als klimop, met de tijd en hielden geen bijzondere geschiktheid van het voorwerp in. Vandaar ongetwijfeld de band die hem verbond aan meneer Richard Enfield, zijn verre verwant, de bekende man van de wereld. Voor velen was het een raadsel wat deze twee in elkaar konden zien of welk onderwerp ze gemeen konden hebben. Wie hen tegenkwam op hun zondagse wandelingen, vertelde dat ze niets zeiden, er bijzonder somber uitzagen en de verschijning van een vriend met zichtbaar opluchting begroetten. Desondanks hechtten beide mannen de grootste waarde aan die uitstapjes, beschouwden ze als het voornaamste juweel van elke week en zetten niet alleen genoegens opzij, maar weerstonden zelfs de lokroep van zaken om er ongestoord van te kunnen genieten.

Het gebeurde tijdens een van die wandelingen dat hun weg hen door een steeg voerde in een druk deel van Londen. De straat was klein en wat men rustig noemt, maar dreef gedurende de week een bloeiende handel. De inwoners schenen het allemaal welvarend te hebben en hoopten vol wedijver het nog beter te krijgen; ze legden het overschot van hun winst neer in koketterie, zodat de winkelvoorgevels langs de weg stonden met een uitnodigende air, als rijen glimlachende verkoopsters. Zelfs op zondag, wanneer ze haar fleurigste charmes versluierde en betrekkelijk leeg was van voorbijgangers, blonk de straat in contrast met haar vervallen omgeving als een vuur in een bos; en met haar vers geschilderde luiken, haar goed gepolijst koperwerk en haar algemene properheid en vrolijke toon, ving en betoverde zij meteen het oog van de voorbijganger.

Twee deuren van een hoek, links gaande naar het oosten, werd de rij onderbroken door de ingang van een binnenplaats; en precies op die plek stak een sinister gebouwblok zijn gevel naar de straat uit.